

คณะศิลปกรรมศาสตร์
Faculty of Fine and Applied Arts

วารสารศิลปปริทัศน์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Art Pritas Journal : Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ.2566
(มกราคม - มิถุนายน)
Vol.11 No.1 2023
(January - June)

ISSN 2286-9565 (Print)
ISSN 2651-1991 (Online)

วารสารศิลปปริทัศน์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2566 Vol.11 No.1 2023

ISSN 2286-9565 (Print 56-60) ISSN 2651-1991 (online)

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของมหาวิทยาลัย คือ การเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ดำเนินการเสร็จสมบูรณ์แล้วสู่สาธารณะ โดยสามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น บทความวิจัยในวารสาร บทความวิชาการ บทความหนังสือพิมพ์ รวมถึงการนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการ ซึ่งการเผยแพร่ด้วยการตีพิมพ์บทความวิจัยในวารสารวิชาการที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ซึ่งจะยกระดับคุณภาพของบทความวิจัยให้สูงขึ้น และสามารถนำผลงานมาใช้เป็นตัวชี้วัดในการประเมินคุณภาพมหาวิทยาลัยได้ ด้วยเหตุนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์จึงได้จัดทำวารสารวิชาการที่มีคุณภาพตามเกณฑ์การพิจารณารับรองคุณภาพมาตรฐานศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ขึ้น และเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอแต่งตั้งที่ปรึกษาวารสาร บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ และกองจัดการดำเนินการจัดทำวารสารศิลปปริทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสุรินทร์ ดังต่อไปนี้

ที่ปรึกษา

1. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2. รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
3. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

กองบรรณาธิการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สมพล ดำรงเสถียร	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
2. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม วัฒนกิจ	มหาวิทยาลัยบูรพา
3. รองศาสตราจารย์ประภากร สุคนธณี	มหาวิทยาลัยศิลปากร

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี พรธาราชพงศ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพิ่มศักดิ์ สุวรรณทัต	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาณัฐ ศิริพิชญ์ตระกูล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพงศ์ อินแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนาถ มะยุโษะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิษฐ์ พันธุ์เทียน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรร ถวัลย์วงศ์ศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณิศา วศินารมณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุทธกร สริกขกานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

หน้าที่

1. พิจารณากลั่นกรองประเมินบทความวิชาการ บทความวิจัย ที่ส่งเข้ามาขอตีพิมพ์ลงในวารสารศิลปปริทัศน์เพื่อให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีคุณภาพ และความเหมาะสมสู่การตีพิมพ์เผยแพร่
2. กำหนดกรอบแนวทางการจัดทำวารสารศิลปปริทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
3. ดูแลการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายต่างๆ ให้เป็นไปตามระเบียบ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความ (ภายใน)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี โพธิเวชกุล
2. รองศาสตราจารย์ ดร.รจนา จันทราสา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพงศ์ อินแก้ว
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนาถ มะยุโษะ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา มณีวัฒนา
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิษฐ์ พันธุ์เทียน
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิบูล ไวจิตรกรรม
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งเกียรติ สิริวงศ์สุวรรณ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนศักดิ์ ผดุงเศรษฐกิจ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ รัตนชัยวงศ์

หน้าที่

1. พิจารณาประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของบทความวิชาการและบทความวิจัย
2. ให้ข้อเสนอแนะในการปรับแก้บทความวิชาการและบทความวิจัย
3. ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนการดำเนินงานการจัดทำวารสารศิลปปริทัศน์

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความ (ภายนอก)

1. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ อธิปัทม์ ตั้งโณลก
2. ศาสตราจารย์ ดร.วีระชาติ เปรมานนท์
3. ศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปัญญรักษ์

4. ศาสตราจารย์ ดร.ณัฏชา พันธุ์เจริญ
5. ศาสตราจารย์ ดร.พัชรา อุทิสวรรณกุล
6. ศาสตราจารย์เอกชาติ จันทร์อุไร
7. รองศาสตราจารย์ ดร.สกนธ์ ภู่งามดี
8. รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ
10. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี
11. รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ ชันธศิริ
12. รองศาสตราจารย์ ดร.จิรวัฒน์ พิระสันต์
13. รองศาสตราจารย์ ดร.จารุพรรณ ทรัพย์ปรุง
14. รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุตสังข์
15. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม วัฒนกิจ
16. รองศาสตราจารย์ ดร.รจนา สุนทรานนท์
17. รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี พรธารพงศ์
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกล อีระขวัญ
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตฤณ กิตติการอำพล
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ เกิดอรุณสุขศรี
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทร ท้ายะบุรินทร์
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐไท พรเจริญ
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี บุญเสริม
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริดา มโนพิบูลย์
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล ทิพย์รัตน์
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประหยัด ศุภจิตรา
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติพงษ์ ศรีจันทิก
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.โสภณ ลาววรรณ
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประณต มีสอน
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รามสูร สิตลายัน
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพิ่มศักดิ์ สุวรรณทัต
35. อาจารย์ ดร.ดวงฤทัย โพคะรัตน์ศิริ
36. อาจารย์ ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก

หน้าที่

1. พิจารณาประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของบทความวิชาการและบทความวิจัย
2. ให้ข้อเสนอแนะในการปรับแก้บทความวิชาการและบทความวิจัย
3. ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนการดำเนินงานการจัดทำวารสารศิลปปริทัศน์

กองการจัดการ

1. นางสาวชญาภา แจ่มใส	หัวหน้าสำนักงานคนบดี
2. นางสาวพัทธนันท์ ฤกษ์ณะภาพ	หัวหน้าฝ่ายพัฒนางานวิจัยและบริการวิชาการ
3. นางสาวกัญญาณี พ่วงเสื่อ	นักวิชาการศึกษา
4. นางสาววราภรณ์ ไชยพร	นักวิชาการคอมพิวเตอร์
5. นางสาวภัทราภรณ์ สดแสงจันทร์	นักประชาสัมพันธ์
6. นางสาวอรรณจิรา สงจันทร์	นักวิชาการเงินและบัญชี

หน้าที่

1. ประสานงานการปฏิบัติการงานอำนวยความสะดวก และสนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำวารสารศิลปปริทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2. ดำเนินการจัดทำวารสารวิชาการให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและได้มาตรฐานตามศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)
3. หน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม – มิถุนายน และ กรกฎาคม – ธันวาคม)

เจ้าของวารสาร

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สำนักงาน

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เลขที่ 1 ถนนอุททองนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 0 2160 1389-90 ต่อ 119

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปปริทัศน์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2566 ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความ จำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ กระบวนการกำกับการแสดงเรื่อง เช่า เขาอยู่ ละครอิมเมอร์ซีฟเฉพาะที่บนพื้นที่ออนไลน์ / การออกแบบตัวอักษรภายใต้แรงบันดาลใจจากอัตลักษณ์ท้องถิ่นภาคใต้ เพื่อใช้ในงานออกแบบสิ่งพิมพ์สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ / การเปลี่ยนผ่านจากครูเป็นจุดศูนย์กลางสู่นักเรียนเป็นจุดศูนย์กลาง วิชาทักษะศตวรรษที่ 21 ด้วยการประเมินตนเอง / การสร้างสรรค์ศิลปะสื่อประสมจากลวดลายผ้าทอ จังหวัดเพชรบูรณ์ / การพัฒนาหุ่นจำลองสำหรับการทำหัตถการ เพื่อการเรียนการสอน: หุ่นจำลองสำหรับฝึกผ่าตัดคลอดบุตร / โครงการออกแบบอุปกรณ์เสริมบนโต๊ะทำงานจากพลาสติกชีวภาพทางการแพทย์ภายใต้รูปแบบการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) / การพัฒนาชุดสอนดนตรีรูปแบบออนไลน์ โรงเรียนในพื้นที่ตำบลแพรกหนามแดง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม / การพัฒนาชุดสอนดนตรีรูปแบบออนไลน์ เครื่องเอกกีตาร์ โรงเรียนในพื้นที่ตำบลแพรกหนามแดง / การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยในยุคชีวิตวิถีใหม่ / การออกแบบสื่อดิจิทัลในการกำหนดผังเมืองจังหวัดจันทบุรี / การออกแบบแบบจำลองสวนบำบัดสำหรับคนวัยกลางคนและวัยสูงอายุที่อยู่ในภาวะพร้อมสุขภาพ / A study Using Breathing Exercise for Vocal Music Beginner Singing

สำหรับวารสารในปีที่ 11 ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2566 กำลังเปิดรับผลงานเพื่อตีพิมพ์ จึงขอเชิญผู้สนใจ นักวิจัย อาจารย์ และนักศึกษา ส่งผลงานในลักษณะของบทความวิชาการหรือบทความวิจัยมาตีพิมพ์ในวารสารนี้ โดยบทความจะได้รับการประเมินคุณภาพจากกองบรรณาธิการ และพิจารณากลับกรอง (Peer review) โดยผู้ทรงคุณวุฒิตามสาขาที่เกี่ยวข้อง บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

ในนามของกองบรรณาธิการ ขอกราบขอบพระคุณท่านอธิการบดี ท่านรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา ท่านผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านผู้นำเสนอบทความ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนวารสารศิลปปริทัศน์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพงศ์ อินแก้ว)

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

บรรณาธิการวารสารศิลปปริทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์

สารบัญ

- 1 กระบวนการกำกับกำกับการแสดงเรื่อง “เช่า เขา อยู่” ละครอิมเมอร์ซีฟเฉพาะที่บนพื้นที่ออนไลน์
DIRECTING PROCESS OF “CHAO KHAO YOO” AN ONLINE SITE-SPECIFIC
IMMERSIVE PERFORMANCE
ภาณุวัฒน์ อินทวัฒน์
- 16 การออกแบบตัวอักษรภายใต้แรงบันดาลใจจากอัตลักษณ์ท้องถิ่นภาคใต้ เพื่อใช้ในการ
ออกแบบสิ่งพิมพ์ สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคใต้
CHARACTER DESIGN INSPIRED BY SOUTHERN IDENTITY. FOR USE IN PRINT
DESIGN FOR COMMUNITY ENTERPRISES IN THE SOUTH
บัญชา จุลกุล
- 23 การพัฒนาหุ่นจำลองสำหรับการทำหัตถการ เพื่อการเรียนการสอน:
หุ่นจำลองสำหรับฝึกผ่าตัดคลอดบุตร
THE DEVELOPMENT OF A SIMULATION FOR TEACHING MEDICAL PROCEDURE: A
MODEL FOR PRACTICING CESAREAN SECTION
บุญเสริม วัฒนกิจ, กิตติ กรุโณเพชร
- 42 การเปลี่ยนผ่านจากครูเป็นจุดศูนย์กลางสู่ผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางวิชาทักษะคีย์บอร์ดด้วย
การประเมินตนเอง
TRANSITION FROM TEACHER CENTER TO CHILD CENTER IN BASIC KEYBOARD
COURSE BY SELF-ASSESSMENT
ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ และหยาง เจียน่า
- 50 การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยในยุคชีวิตวิถีใหม่
CREATION OF THAI DANCING ARTS IN THE NEW NORMAL LIFE ERA
สุภาวดี โพธิเวชกุล
- 61 การพัฒนาชุดสอนดนตรีรูปแบบออนไลน์ เครื่องเอกกีตาร์ โรงเรียนในพื้นที่ตำบลแพรก
หนามแดง
DEVELOPMENT OF THE ONLINE GUITAR TEACHING COURSE FOR SCHOOL IN
PHREK NAM DAENG SUBDISTRICT, AMPHAWA DISTRICT, SAMUT SONGKHRAM
PROVINCE
ปฐมวัส ธรรมชาติ, รุ่งเกียรติ สิริวงษ์สุวรรณ, กฤตวิทย์ ภูมิถาวร, ยุทธกร สริกขานนท์,
ชาคริต เฉลิมสุข

สารบัญ

- 71 โครงการออกแบบอุปกรณ์เสริมบนโต๊ะทำงานจากพลาสติกชีวภาพทางการเกษตรภายใต้รูปแบบการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)
DESIGNING PROJECT OF NEW NORMAL DESK GADGET MADE OF BIOPLASTIC FROM AGRICULTURAL CROPS
นโรธม์ แสงสุกใส, ลั้ย กานต์สมเกียรติ
- 83 การสร้างสรรค์ศิลปะสื่อประสมจากลวดลายผ้าทอ จังหวัดเพชรบูรณ์
THE CREATION OF MIXED MEDIA ART WORK WITH MOTIFS OF HAND-WOVEN TEXTILE OF PHETCHABUN PROVINCE
ขวัญจิรา เจียนสกุล
- 96 การออกแบบสีตัวเมืองในการกำหนดผังเมืองจิวเจียง
URBAN COLOR DESIGN IN JIUJIANG URBAN PLANNING
วานผิง ชางกวน, พิลิษฐ์ พันธุ์เทียน, เอกพงศ์ อินเกื้อ, ชนกนาถ มะยุโษะ
- 106 การออกแบบ แบบจำลองสวนบำบัดสำหรับคนวัยกลางคนและวัยสูงอายุที่อยู่ในภาวะพร่องสุขภาพ
STUDY ON THE TREATMENT MODEL OF REHABILITATION GARDEN FOR MIDDLE-AGED AND ELDERLY PEOPLE IN SUB-HEALTH STATE
หยิงหยิง โจว, พิลิษฐ์ พันธุ์เทียน, เอกพงศ์ อินเกื้อ, ชนกนาถ มะยุโษะ
- 114 การพัฒนาชุดสอนดนตรีรูปแบบออนไลน์ โรงเรียนในพื้นที่ ตำบลแพรกหนามแดง อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสมุทรสงคราม
DEVELOPMENT OF AN ONLINE MUSIC TEACHING COURSE SCHOOL AT PHREK NAM DAENG SUBDISTRICT, AMPHAWA DISTRICT, SAMUT SONGKHRAM PROVINCE
อวิศดา กานต์ ภูมิ
- 121 A STUDY USING BREATHING EXERCISE FOR VOCAL MUSIC BEGINNER SINGING AT JINZHONG VOCATIONAL SCHOOL IN SHAN XI, PROVINCE
Yang Jiahua Pramote Danpradit

การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ไทยในยุคชีวิตวิถีใหม่ CREATION OF THAI DANCING ARTS IN THE NEW NORMAL LIFE ERA

สุภาวดี โพธิเวชกุล

Supavadee Potiwetchakul

สาขาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Department of Performing Arts, Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University

(Received : January 26, 2023 Revised : March 30, 2023 Accepted : March 30, 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยในอดีตเพื่อต่อยอดการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) โดยการศึกษาเอกสารและการสังเกตการณ์การแสดงทั้งจากภาครัฐโดยกรมศิลปากร ภาคเอกชนและภาคความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน พบว่างานนาฏศิลป์ไทยเริ่มแรกตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาถึงกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 10 สามารถแบ่งช่วงการสร้างสรรคที่จัดเป็นนวัตกรรมใหม่เกิดรูปแบบการนำเสนอการแสดงที่ได้รับความนิยมนำไปต่อยอดเป็นการแสดงใหม่ได้ 4 ช่วงตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึง 9 ได้แก่ ช่วงนาฏศิลป์ไทยเพื่อการบันเทิงและบวงสรวงเทพเจ้า ช่วงการเข้าสู่ภาคธุรกิจ ช่วงการเข้าสู่ระบบการศึกษาและช่วงการเข้าสู่ชีวิตวิถีใหม่ ในช่วงนี้แนวทางการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ควรประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 4 ประการ คือ การเลือกรูปแบบหรือฟอร์ม(Form) การกำหนดเนื้อหาของการแสดง (Content) กระบวนการสร้าง (Function) และผลงานที่มีความหมาย(Meaning) เพื่อให้งานนาฏศิลป์ไทยในยุคนี้บรรลุเป้าหมายเกิดเป็นนวัตกรรมสามารถนำไปต่อยอดทางเศรษฐกิจในชีวิตวิถีใหม่ได้อย่างไม่มีขีดจำกัด

คำสำคัญ: การสร้างสรรค์ งานนาฏศิลป์ไทย ยุคชีวิตวิถีใหม่

Abstract

This article aims to study the development of Thai dramatic arts in the past in order to build on the creation of dramatic arts in the New Normal era by studying documents and observing the performances from both the government sector by the Fine Arts Department, private sector and public-private partnership. It was found that the first Thai dancing arts from the Ayutthaya period to the Rattanakosin period of the reign of King Rama X can be divided into 4 phases of creation that are classified as innovative, forming a popular performance presentation that can be further extended into a new performance. From the reign of King Rama 1 to 9, including the period of Thai dancing for entertainment and worshipping the gods Entering the business sector During the entry into the education system and the entry into the new normal life. During this period, the guidelines for the creation of dancing art should consist of 4 important things: form selection, content determination, function creation process, and meaningful work. Thai dancing arts in this era have achieved their goals, becoming innovative, capable of extending the economy in a new way of life without limits.

Key words: The creation, Thai classical Dance, New Normal

บทนำ

นาฏศิลป์ไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องควบคู่กับประวัติศาสตร์ของชาติไทย มีบทบาทในการรับใช้สังคมและแทรกอยู่ในวงจรของชีวิตคนไทยในด้านความเชื่อ พิธีกรรม การอบรมศิลปกรรม การศึกษา อาชีพ และการบันเทิงตลอดมา นาฏศิลป์เป็นศิลปะที่เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจของมนุษย์ ดังนั้นศิลปะย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ ทำให้นาฏศิลป์ไทยอันประกอบไปด้วยการแสดงหลายประเภทที่เกิดขึ้นด้วยจุดประสงค์ และที่ต่างกันมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นส่งผลต่อการแสดงของไทยมาจนถึงปัจจุบัน (สุรพล วิรุฬห์รักษ์. 2543: คำนำ) ตามนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันที่ต้องการข้ามกับต่างประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่การนำพาประเทศเดินหน้าให้เป็นประเทศที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยมุ่งความสำเร็จอย่างหนึ่งคือการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมและพัฒนาต่อยอดให้เหมาะสมกับยุคสมัยใหม่ช่วยสร้างรายได้และภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศ นาฏศิลป์ไทยที่นับเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมไทย จัดอยู่ในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมายในด้าน “อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรมและบริการที่มีคุณค่าสูง” ดังนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามความมุ่งหวังของภาครัฐ งานนาฏศิลป์ส่วนใหญ่ในยุคนี้จึงต้องมุ่งส่งเสริมการสร้างสรรคงานใหม่ที่ช่วยสร้างรายได้ด้วยการเพิ่มมูลค่าจากงานศิลปะที่เป็นทุนวัฒนธรรมเดิม ดังนั้นการศึกษาการรังสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยจึงเป็นความจำเป็นเพื่อให้ผู้สนใจศาสตร์ด้านนี้ได้เข้าใจรูปแบบและลักษณะงานนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ในแต่ละยุคเพื่อมุ่งสู่การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ไทยแนวใหม่ท่ามกลางสภาพสังคมที่เต็มไปด้วยสื่อเทคโนโลยี ศิลปะข้ามพรมแดนที่หลากหลายและเข้ามาอย่างรวดเร็ว รวมถึงวิถีชีวิตของคนในยุคนี้ที่ทุกอย่างสามารถเข้าถึงสิ่งที่ต้องการได้เพียงปลายนิ้ว

การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ของไทยเกิดขึ้นตั้งแต่การเริ่มมีคนจำนวนมากมาอยู่ร่วมกันในสังคมเกษตรกรรมในดินแดนสุวรรณภูมิ ได้มีการก่อรูปงานนาฏศิลป์เพื่อบวงสรวงและการบันเทิงในรูปแบบของระบำและละคร ที่มีพัฒนาไปตามวงจรชีวิตที่มีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างบ้าน วัดและวัง เกิดการเลียนแบบ ปรับปรุง และเอาอย่างซึ่งกันและกันเสมอมา เมื่อสังคมเปลี่ยนศิลปะก็เปลี่ยนตามทำให้ระบำและละครของไทยมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการนำเสนอการแสดงไปตามความนิยมของคนในสังคมที่เปลี่ยนไปโดยลำดับ แต่ยังคงทำหน้าที่ให้ความบันเทิงแก่คนในสังคมและเป็นเครื่องมือจำเป็นสำหรับบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของคนไทยดั้งเดิมเรื่อยมา จนถึงยุครัตนโกสินทร์ประมาณรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) เป็นต้นมา เกิดการนำนาฏศิลป์ต่างชาติเข้ามาปรับปรุงผสมกับงานนาฏศิลป์เดิมของไทยอย่างเป็นรูปธรรมเกิดวิธีรำและรูปแบบละครแนวใหม่เกิดขึ้นอีกหลายประเภท อีกทั้งนาฏศิลป์ไทยไม่ได้เป็นเพียงแต่การฟ้อนรำเพื่อบวงสรวงหรือเพื่อการบันเทิงเท่านั้น แต่ได้มีการนำมาใช้เป็นเครื่องมือส่งเสริมธุรกิจ โดยการนำการแสดงนาฏศิลป์เข้ามาเป็นเครื่องมือในการเชิญชวนให้คนสนใจและก้าวเข้ามาร่วมกิจกรรม เป็นการสร้างบรรยากาศและความน่าสนใจแก่ผู้รับบริการ ต่อมารัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7 ถึงรัชกาลที่ 10) เป็นอีกช่วงหนึ่งที่สำคัญคือนาฏศิลป์ไทยได้ก้าวเข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างจริงจังทั้งในลักษณะการเป็นวิชาชีพ และเป็นวิชาหนึ่งในการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เด็กไทยทุกคนต้องเรียน อีกทั้งสามารถต่อยอดความรู้ไปจนถึงระดับอุดมศึกษาขั้นสูงสุดได้ในปัจจุบัน ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้นาฏศิลป์เกิดการสร้างสรรค์หรือประดิษฐ์ขึ้นใหม่หลายทิศทางทั้งใน แวดวงนาฏศิลป์ไทย วงการธุรกิจและวงการการศึกษา ซึ่งแต่ละส่วนพบว่ามีารสร้างงานนาฏศิลป์ที่มีรูปแบบของผลงานแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของงานที่นำนาฏศิลป์ไทยไปใช้เป็นทุนวัฒนธรรมเพื่อต่อยอดในทุกมิติ

สำหรับการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ในยุคชีวิตวิถีใหม่(New Normal)ที่เกิดขึ้นในช่วงการแพร่กระจายของไวรัสโควิด 19 ตั้งแต่พ.ศ. 2563 เป็นต้นมาทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตไปพร้อมกันทั่วโลก เช่น เกิดการเรียนการสอนและการทำงานที่บ้านแทนการไปสถานศึกษาหรือสถานที่ทำงาน รวมถึงการปรับเปลี่ยนทางด้านธุรกิจและบริการต่าง ๆ ให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ การเปิดระบบลงทะเบียนออนไลน์ การใช้ระบบซื้อขายและบริการทางออนไลน์เหล่านี้เกิดเป็นวิถีใหม่ในการดำรงชีวิตของคนในสังคม ซึ่งเมื่อจำต้องปฏิบัติกันเป็นปกติต่อเนื่องในระยะเวลาหนึ่งเกิดเป็นความพอใจ ในที่สุดทั้งหมดนี้ก็ได้กลายเป็นวิถีวิถีใหม่ หรือ New Normal ในสังคมไปโดยปริยาย ขณะเดียวกันรัฐบาลยังคงต้องการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในทุกมิติเพื่อให้ประชาชนของประเทศสามารถก้าวผ่านความยากจนให้เกิดความมั่นคงอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้นนาฏศิลป์ไทยในยุคนี้มักถูกสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมงานต่าง ๆ หลายภาคส่วน ได้แก่ ภาคการศึกษา ภาคสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะภาคธุรกิจได้นำงานนาฏศิลป์ไทยที่ประกอบด้วยการแสดงหลายประเภทมาใช้เป็นทุนทางวัฒนธรรมสร้างประโยชน์ในทางส่งเสริมการขาย การเปิดตัวสินค้า การโฆษณาเรียกคนให้สนใจมาร่วมกิจกรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนและประเทศ ดังนั้นในการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ในยุคนี้จำต้องคำนึงถึงความต้องการและเป้าหมายของผู้ใช้แต่ละครั้งเป็นหลัก เป็นการนำทุนทางวัฒนธรรมมาปรุงแต่งหรือสร้างใหม่ตามความนิยมของสังคมทั้งภาครัฐ เอกชน ศิลปิน และสื่อที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้การกระจายตัวอย่างรวดเร็ว กระบวนการสร้างสรรคงานจึงควรประกอบด้วยองค์สำคัญ 4 ประการ คือ การเลือกรูปแบบหรือฟอร์ม(Form) การกำหนดเนื้อหาของการแสดง (Content) กระบวนการสร้าง (Function) และผลงานที่มีความหมาย

(Meaning) เพื่อให้งานนาฏศิลป์ไทยในยุคนี้บรรลุเป้าหมายเกิดเป็นนวัตกรรมและสามารถนำไปต่อยอดทางเศรษฐกิจในชีวิตวิถีใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ในอดีตเพื่อให้มองเห็นถึงรูปแบบและลักษณะงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงตามสภาพปัจจัยทางสังคม ซึ่งมีผลทำให้มีแนวทางในการสร้างงานรูปแบบใหม่หรือการนำเสนอแนวใหม่ที่เปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมีความหมายที่เป็นรูปธรรมตามเป้าหมายของการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ในยุคชีวิตวิถีใหม่เช่นในปัจจุบัน

ผลการศึกษา

การศึกษาการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ไทยตั้งแต่ยุคกรุงศรีอยุธยาต่อเนื่องมายังสมัยกรุงธนบุรีถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ 9 รัชกาล รวมเวลาเกือบ 700 ปี นาฏศิลป์ไทยทั้งในส่วนของราชสำนักและพื้นบ้านได้มีการพัฒนาเรื่อยมาทั้งการพัฒนาศักยภาพของงานนาฏศิลป์ไทยรูปแบบเดิม และการพัฒนาให้เกิงานนาฏศิลป์ไทยรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะของงานทั้งระดับหลวงและระดับพื้นบ้านในยุครัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 9 แตกต่างกันไป โดยในช่วงของการเริ่มต้นยุคกรุงรัตนโกสินทร์นั้นเป็นการฟื้นฟูนาฏศิลป์ไทยแบบกรุงศรีอยุธยามาต่อยอดสร้างเป็นมาตรฐานนาฏศิลป์ในวังหรือที่เรียกว่า “นาฏศิลป์ไทยราชสำนัก” (Thai Classical Dance) เป็นมาตรฐานขึ้นในระดับประเทศ ทั้งยังมองเห็นการพัฒนางานนาฏศิลป์ที่ชัดเจนต่อมาโดยลำดับตามหลักฐานจากงานเขียนของบุคคลสำคัญในรัชกาลที่ 6 – 9 ดังได้จัดทำเป็นตารางวิเคราะห์รูปแบบและลักษณะของงานนาฏศิลป์ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นในยุครัตนโกสินทร์ให้พอเข้าใจ ดังนี้

ตารางที่ 1 การพัฒนารูปแบบและลักษณะงานนาฏศิลป์ไทยยุคกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-9)

ลำดับ	ที่มา / พัฒนาการ	รูปแบบ/ลักษณะของงานนาฏศิลป์ไทย
1	ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1-4) มีพระบรมราชโองบายฟื้นฟูนาฏศิลป์สมัยกรุงศรีอยุธยาที่กล่าวกันว่างดงามขึ้นใหม่ให้เป็นศิลปะของแผ่นดิน ดังนั้นจึงดำเนินการรวบรวมศิลปินที่กระจัดกระจายเมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 (พ.ศ.2310) มาร่วมฟื้นฟูต่อจากยุคกรุงธนบุรีให้เป็นรูปธรรม ได้แก่ ละครชาตรี ละครนอก ละครใน โขน และระบำ โดยเฉพาะเกิดมาตรฐานวิธีการปฏิบัติทำรำแบบหลวงขึ้นในรัชกาลที่ 2 ซึ่งปรากฏว่ามีผู้อออย่างทั่วบ้านทั่วเมืองและยัง สืบทอดมาถึงทุกวันนี้	รูปแบบระบำ เป็นการอวดกระบวนรำพร้อมกันเป็นหมู่ ไม่มีการดำเนินเรื่อง กระบวนทำรำใช้วิธีการตีบท(รำตามความหมายของบทร้อง) ตามคำร้องเป็นคำๆ ที่ถูกประพันธ์ขึ้นในรูปกลอนแปด และทำนองเพลงที่บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ ผู้แสดงรำพร้อมกันในแถวตอนคู่ แบ่งเป็นแถวตัวพระ และแถวตัวนาง อย่างในสมัยกรุงศรีอยุธยาแบบละคร เป็นการดำเนินเรื่องด้วยการรำ ตีบทและการรำหน้าพาทย์ประกอบการร้องและทำนองดนตรี ผู้แสดง แต่งกายยืนเครื่องพระนาง
2	ยุครัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5-8 มีการนำนาฏศิลป์ต่างชาติมาปรับปรุงนาฏศิลป์เดิมเกิดนาฏศิลป์ และวิธีการนำเสนอกระบวนรำรูปแบบใหม่ ได้แก่ 1. เกิดวิธีการตีบทตามคำร้องด้วยท่ารำที่สื่อถึงความหมายรวมของบทร้องประกอบการเคลื่อนไหวที่แปรแถวเป็นรูปต่างๆ เพื่อสร้างความแปลกใหม่บนเวที ลักษณะเช่นนี้เริ่มจากการสร้างระบำดาวดึงส์ในรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา	ในช่วงรัชกาลที่ 5-8 นี้ รูปแบบระบำยังคงเป็นการรำหมู่ตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป แต่งกายยืนเครื่องพระนาง แต่เพิ่มวิธีการรำโดยใช้ท่าสื่อความหมายรวมมากกว่าการตีบทที่สื่อความหมายเป็นคำ ๆ ได้แก่ ระบำดาวดึงส์ดังภาพต่อไปนี้

		ทำรำในระบำดาวดึงส์ จากคำร้องว่า “สารพัด งามจริง และ สารพันอุดม”
	2.เกิดวิธีการออกแบบทำรำแบบใหม่เรียกว่า “การรำออกภาษา” สำหรับตัวละครต่างเชื้อชาติได้แก่ ลาว มอญ จีน และพม่า วิธีการรำเช่นนี้มีผู้เอาอย่าง และนำไปปรับใช้ในคณะละครต่าง ๆ จนถึงทุกวันนี้ 3.เกิดละครรูปแบบใหม่หลายประเภท ได้แก่ ละครออกภาษา (ในปัจจุบันใช้ว่า “ละครพันทาง”) ละคร ดึกดำบรรพ์ ละครเสภา ละครร้อง และละครพูด	ผู้แสดงแต่งกายตามเชื้อชาติ โดยใช้ท่าทางเลียนแบบทำรำพม่าประกอบทำนองเพลงภาษา ดังนี้ การใช้ทำรำแบบออกภาษาพม่าในรูปแบบระบำ ชุดฟ้อนม่านมงคล จากเรื่องราวชาอิราข ใน เหตุการณ์สมิงพระรามแต่งงาน และ
	ส่วนรูปแบบละครยังคงใช้การดำเนินเรื่องด้วยการรำตีบทด้วยท่ารำไทยและแบบออกภาษาตามเชื้อชาติตัวละครในเรื่องและการรำหน้าพาทย์ประกอบการร้องและทำนองดนตรี การแต่งกายมีทั้งแบบยืนเครื่องพระนางและแบบตามเชื้อชาติ	การแสดงละครออกภาษาเรื่องราวชาอิราข ในเหตุการณ์สมิงพระรามเกี่ยวพระราชนิศา
3	ยุครัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9 เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการนำเสนอละครและการสร้างระบำรูปแบบใหม่ให้กับวงการนาฏศิลป์จำนวนมากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เนื่องจากในช่วงพ.ศ.2489 เป็นต้นมา เป็นช่วงของการฟื้นฟู	ระบำในละคร มีการออกแบบระบำที่ใช้ผู้แสดงหญิงจำนวนตามบทระบำ หรือความกว้างของพื้นที่การแสดง มีการแต่งกายหลายแบบแต่ที่นิยมมากคือการแบบนางใน ปฏิบัติกระบวนท่ารำแบบพร้อมกัน และแบบ

นาฏศิลป์ไทยจากผลของสงคราม ทำให้มีการฟื้นฟูละครรำหลายประเภท ที่สำคัญคือการสร้างระบำในละคร ที่มีรูปแบบการสร้างระบำที่ปรับปรุงใหม่เป็นที่นิยมกันมาก และได้เป็นต้นแบบวิธีการสร้างระบำแบบหนึ่งในปีต่อๆ มา จนถึงปัจจุบันที่มีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนที่ทำงานด้านการสร้างนาฏศิลป์ ไทยด้วยวิธีคิดและเกิดรูปแบบที่ต่างไปจากเดิม ดังนี้ ภาครัฐ ควบคุมดูแลโดยกรมศิลปากร ได้เปิดมิติการสร้างระบำหลายรูปแบบขึ้นในช่วงเวลานี้ ได้แก่ 1. การสร้างแบบระบำที่มีตัวเอก เกิดระบำรูปแบบใหม่ที่น่าเสนอผู้แสดงเป็นกลุ่มแบ่งการรำเป็นช่วงที่ให้ผู้แสดงรำพร้อมกันบ้าง และช่วงที่ให้ผู้แสดงออกมารำทีละคนโดยให้ผู้แสดงที่เหลือรำเป็นกรอบ ชุดที่เป็นแม่แบบคือ ระบำนพรัตน์ ในการแสดงละครนอก เรื่องสุวรรณหงส์ ตอนชมถ้ำ กำหนดให้ผู้แสดงเพชรเป็นตัวเอก รูปแบบการรำเช่นนี้ได้สร้างคุณูปการให้ระบำที่เกิดขึ้นภายหลังใช้รูปแบบนี้ในการนำเสนอเป็นจำนวนมากและยาวนานมาถึงปัจจุบัน	การปฏิบัติที่ละครจนครบ เพื่อแสดงหรือบอกคุณสมบัติของสิ่งที่ผู้แสดงเป็นตัวแทน โดยใช้ท่าสื่อความหมายรวมและการตีบทตามความหมายของบท ร้องที่ละคำ ประกอบคำร้องและทำนองเพลงที่บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ดั้งเดิม ดังเช่นระบำนพรัตน์ใช้ผู้แสดง 9 คน แต่งกายแบบนางในสีตามอัญมณีที่กล่าวถึงในบทละคร ดังภาพต่อไปนี้ ระบำในละครเรื่องสุวรรณหงส์ ตอนชมถ้ำเพชรพลอย ในชื่อว่า “ระบำนพรัตน์”
2.การสร้างระบำที่มีเนื้อร้องเฉพาะกิจ หมายถึงการแสดงที่แต่งกลอนขึ้นใหม่ตามวัตถุประสงค์ของงาน แล้วบรรจเพลง ออกแบบท่ารำ มีการแปรแถวในระหว่างการรำในลักษณะมาตรฐานเดิมคือ การตีบท เช่น รำอวยพรบุคคล รำอาเศียรวาท รำอวยพรเปิดงาน เป็นต้น	ลักษณะของระบำที่แต่งเนื้อร้องเฉพาะกิจ นิยมใช้ผู้แสดงเพศหญิงจำนวนตามความเหมาะสมตามขนาดของพื้นที่การแสดง แต่งกายหลายแบบแต่ที่นิยมมากคือการแต่งกายแบบยืนเครื่องและแบบนางใน ปฏิบัติกระบวนท่ารำพร้อมกันและรำเป็นกลุ่ม โดยใช้ท่าสื่อความหมายรวม และการตีบทสื่อความหมายเป็นคำ ๆ
ระบำที่มีเนื้อร้องเฉพาะกิจ ผู้แสดงแต่งกายแบบนางใน ชุดรำอวยพรเจ้าของงาน	ประกอบคำร้องที่แต่งขึ้นเฉพาะงานนั้น ๆ และทำนองเพลงที่บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ดั้งเดิม

3.การสร้างระบำโบราณคดี ในช่วงนี้เกิดการสร้างระบำแบบใหม่จากทุนวัฒนธรรมเดิม และการศึกษาข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แล้วนำข้อมูลที่มาสู่การออกแบบการแต่งกาย การออกแบบทำนองเพลง การออกแบบท่ารำโดยนำภาพจำหลักซึ่งเป็นภาพนิ่งมาผสมผสานกับท่าทางและการเคลื่อนไหวอย่างนาฏศิลป์ไทย เรียกว่า “ระบำโบราณคดี” มี 5 ชุด ได้แก่ ทวารวดี ศรีวิชัย ลพบุรี เชียงแสน และสุโขทัย ระบำทั้ง 5 ชุดนี้ถือเป็นผลงานชิ้นเอกได้รับความนิยมมาก และเป็นแม่แบบให้เอาอย่างกันทั้งบ้านทั้งเมือง โดยเฉพาะระบำโบราณคดี ชุดลพบุรี ที่สร้างสรรค์โดยคุณครูลมูล ยมะคุปต์และคุณครูเฉลย ศุขะวณิช มีผลกระทบกับการสร้างสรรค์ระบำช่วงต่อ ๆ มามากที่สุด เพราะทำให้เกิดระบำที่มีลักษณะและรูปแบบเดียวกันในหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนตามมา เช่น ระบำศรีขยสังข์ ระบำอัสพรพนมรุ้ง และระบำอัสพรบายน เป็นต้น	ลักษณะของระบำโบราณคดี ใช้ผู้แสดงหญิงตามจำนวนที่กำหนดแต่ละชุดการแสดงมีทั้งจำนวนเลขคู่และจำนวนเลขคี่ ออกแบบการแต่งกายใหม่ตามข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบ ออกแบบท่ารำใหม่โดยประกอบสร้างท่ารำจากภาพจำหลักที่พบตามข้อมูลที่ได้ศึกษาร่วมกับท่าทางอย่างนาฏศิลป์ไทย ดังตัวอย่างระบำลพบุรี จากภาพต่อไปนี้ ระบำโบราณคดี ชุด ระบำลพบุรี ใช้ผู้แสดงเป็นจำนวนเลขคี่ แบ่งเป็นผู้แสดงตัวข้าง 4 คน ตัวเอก 1 คน ปฏิบัติท่ารำพร้อมกันบ้าง ต่างกันบ้างและตั้งท่ารำระหว่างรำของตัวเอกและตัวข้างที่ออกแบบโดยใช้ภาพจำหลักบนกำแพงของปราสาทเขมรเป็นต้นแบบ
ภาคเอกชน ในช่วงปลายรัชกาลที่ 9 ได้เกิดคณนาฏศิลป์ เอกชนดำเนินการในภาคธุรกิจเพิ่มขึ้นหลายคณะ ยกตัวอย่างคณะหนึ่งที่นับว่าสำคัญได้ก่อตั้งขึ้นโดยกลุ่มบัณฑิตทางนาฏศิลป์ไทย ได้จัดสร้างระบำรูปแบบใหม่ที่ใช้ เทคนิคแสงและเงามาประกอบสร้างร่วมกับวิธีการแสดงอย่างนาฏศิลป์ไทย เรียกว่า “นาฏกรรมแสง” เริ่มมีชื่อเสียงเมื่อนำมาใช้ในการประกวดการแสดงทางสื่อโทรทัศน์	การแสดงนาฏกรรมแสงนี้ใช้ผู้แสดงจำนวนมากแสดงหลังฉากที่มีไฟส่องผู้แสดงต่อตัวออกท่าต่าง ๆ เป็นเงาแปรเป็นรูปร่างต่าง ๆ ได้แก่ สถานที่ ต้นไม้ คน สัตว์ สิ่งของตามแนวเรื่องที่แสดงแต่ละครั้ง ผู้แสดงแต่งกายรัดกุมแบบไทย (โจงกระเบน) เพื่อการเคลื่อนไหวของผู้แสดงแยกตัวหรือรวมตัวกันเป็นภาพตามต้องการอย่างรวดเร็ว หรือค้างท่ารำอยู่ด้านหลังจอผ้าขาวขนาดใหญ่ สาดแสงไฟไปที่จอปรากฏเป็นภาพเงาที่มีชีวิตอย่างงดงาม
	ตัวอย่างการสร้างงานของคณะละครเอกชน แบบนาฏกรรมแสง นาฏกรรมแสง เป็นการประกอบสร้างด้วยการคัดเลือกเทคนิคที่มีอยู่กระจัดกระจายในโลกปัจจุบันมาใช้ในการสร้างงาน ได้แก่ การคัดเลือกเทคนิควิธีการใช้แสง

	การแสดงนาฏกรรมแสง เป็นภาพวิถีชีวิตคนปิ่นเก็บผลไม้บนต้น	และเงา ร่วมกับวิธีการรำและการเคลื่อนไหวทางนาฏศิลป์ไทยหลากหลายแบบ ผู้แสดง
	ความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน ในการจัดการแสดงที่มุ่งความสำเร็จตามวัตถุประสงค์บางเรื่อง รัฐได้ใช้ความร่วมมือกับเอกชนมีอาชีพออกแบบการแสดงในภาพรวมมานำเสนอเพื่อแก้ไขและปรับปรุงให้เป็นไปตามความต้องการของรัฐแต่ละงาน จากนั้นจึงมอบหมายให้กลุ่มที่ชำนาญในด้านที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของรัฐและเอกชนทุกแขนงมาร่วมจัดการแสดงเป็นส่วนๆ และสุดท้ายผู้ออกแบบได้นำการแสดงจากส่วนต่างๆ มาร้อยเรียงให้เป็นไปตามที่ออกแบบไว้แต่ต้น ได้แก่ 1.งานพระเมรุ ในงานถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล ได้ใช้วิธีดำเนินการโดยความร่วมมือของภาครัฐจัดการแสดงในงานพระเมรุ แต่ภาคเอกชนเป็นผู้ประสานงานกับทุกฝ่ายเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างเรียบร้อย 2.งานประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไทย จากนโยบายของรัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยจึงจัดให้มีการโฆษณาเชิญชวนและส่งเสริมให้คนไทยและต่างชาติเที่ยวเมืองไทย จึงมอบหมายให้เอกชนสร้างรูปแบบโฆษณาชักชวนให้คนมาเที่ยวประเทศไทยให้มากขึ้น โดยการนำทุนทางวัฒนธรรมมาต่อยอดให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยใช้ตัวละครในวรรณคดีที่สำคัญตัวหนึ่งในเรื่องรามเกียรติ์ คือ ทศกัณฐ์ เป็นตัวนำเสนอสถานที่และวิถีชีวิตของคนไทยที่น่าสนใจทั่วประเทศให้คนทั่วไปได้เห็น เกิดความชื่นชอบและต้องการมาเที่ยวเมืองไทยต่อไป	ตัวอย่างงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนจากงานโฆษณาเรื่อง “เที่ยวไทยมีเฮ” เนื้อหาของบทโฆษณากล่าวถึงทศกัณฐ์พาพลยักษ์หลายนายมาเที่ยวเมืองไทย ชมสถานที่และวิถีชีวิตของคนไทยทั่วทุกภาค โดยออกแบบการแต่งกายแบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มทศกัณฐ์แต่งกายยืนเครื่องยักษ์ตามแบบโขน และกลุ่มชาวบ้านทั่วไปให้แต่ง แบบปกติอย่างที่ใชในชีวิตประจำวัน เพื่อทำมาหากินในแบบของตน เช่น การทำขนมครก การขี่ม้าเลียบทะเล เป็นต้น และให้ตัวละครทศกัณฐ์เข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้นด้วยท่าทางอย่างที ชาวบ้านปฏิบัติในแต่ละกิจกรรม แต่ถ้าเป็นฉากที่ต้องการแสดงความเป็นยักษ์อย่างนาฏศิลป์ไทย ให้ผู้แสดงปฏิบัติท่ารำประกอบเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ในจังหวะและทำนองแบบสากลนิยมและใช้ท่าทางอย่างนาฏศิลป์ไทยมาตรฐานสำหรับตัวละครยักษ์ดังภาพต่อไปนี้ ตัวอย่างภาพจากงานโฆษณาเรื่อง “ทศกัณฐ์เที่ยวเมืองไทย”

จากตารางวิเคราะห์ข้างต้น พบว่าการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยในอดีตได้เกิดขึ้นจากแนวคิดและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันตลอดมาทุกยุคทุกสมัยในสังคมไทย โดยเฉพาะตลอดช่วงเวลา 70 ปีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) งาน

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ได้แสดงตัวรับใช้สังคมอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของงานนาฏศิลป์ไทยที่ควรอนุรักษ์ไว้เป็นสมบัติของชาติ และงานนาฏศิลป์ที่สร้างขึ้นตามความต้องการของสังคมแต่ละกลุ่มที่งานนาฏศิลป์ไทยไปใช้ในภาคธุรกิจที่แตกต่างกัน แต่การสร้างสรรค์งานที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่นั้นยังเป็นเพียงการสร้างชุดการแสดงใหม่ในรูปแบบและวิธีการสร้างที่เลียนแบบงานเดิมที่เคยได้รับความนิยมเท่านั้น ทำให้การพัฒนางานนาฏศิลป์ไทยส่วนใหญ่ก้าวไม่ทันความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนสังคม ทำให้คนรุ่นใหม่ไม่เลือกเสพความบันเทิงที่หาได้ง่าย มีความแปลกตา เคลื่อนไหวรวดเร็ว และมีอยู่มากมายพบได้ง่ายจากสื่อสังคมประเภทต่างๆ ความบันเทิงแบบนี้ได้รับความนิยมง่ายและจากไปอย่างรวดเร็วเมื่อมีความบันเทิงรุ่นใหม่เข้ามาแทนที่

ในปัจจุบัน (รัชกาลที่ 10 เริ่มตั้งแต่พ.ศ.2559) รัฐบาลมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชาติให้มั่นคงโดยสนับสนุนให้ใช้ทุนทางวัฒนธรรมไปสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดรายได้ ดังนั้นจึงควรเข้าใจงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยในอดีต และมุ่งก้าวเข้าไปสู่ยุคชีวิตวิถีใหม่ที่นาฏศิลป์ไทยควรมีส่วนช่วยให้ประเทศไทยก้าวหน้า กับดักประเทศมีรายได้ปานกลางสู่ประเทศที่มีรายได้มั่นคงและมั่นคงอย่างยั่งยืน โดยอันดับแรกเราควรเข้าใจว่าการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยในยุคเริ่มแรกถึงปัจจุบัน(พ.ศ.2565) ว่าอยู่ในทิศทางใด โดยผู้เขียนได้แบ่งช่วงของการเกิดงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ในรูปแบบที่นับเป็นนวัตกรรมใหม่ในสังคมไทยช่วงนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ ดังนี้

1.นาฏศิลป์ไทยเพื่อการบันเทิงและบวงสรวงเทพเจ้า เริ่มตั้งแต่นาฏศิลป์ไทยในสังคมเกษตรกรรมเริ่มมีการละเล่น และการแสดงที่มีวัตถุประสงค์เพื่อบวงสรวงเทพเจ้าและความบันเทิงให้กับสังคมที่มีความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด และวัง จนถึงก่อรูปเป็นประเภทของการแสดงที่ชัดเจนแบ่งออกเป็นรูปแบบการแสดงโขน ละครและระบำ โดยเฉพาะการสร้างมาตรฐานนาฏศิลป์ไทยแบบหลวงขึ้นในราชสำนักเป็นแม่แบบวิธีการปฏิบัติทำรำและยังคงสืบทอดถึงปัจจุบันนี้

2.นาฏศิลป์ไทยเข้าสู่วงการธุรกิจ นาฏศิลป์ไทยในภาคธุรกิจทำให้เกิดการแข่งขันกันมากขึ้นระหว่างคณะละครด้วยกันเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับคณะของตน จึงมีการทดลองเลือกวิธีการแสดงและวิธีการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างนาฏศิลป์ต่างชาติมาปรับปรนให้เข้ากับละครไทยจนเกิดเป็นละครประเภทต่าง ๆ จำนวนมาก แต่ยังคงรักษารูปแบบละครดั้งเดิมไว้พร้อมๆกัน ดังได้ยกตัวอย่างนาฏศิลป์ต่างภาษาบางประเภทที่นำมาปรับปรุงเป็นการแสดงของไทยรูปแบบใหม่ ดังนี้

ตารางที่ 2 นาฏศิลป์ต่างภาษา การพัฒนาไปสู่นาฏศิลป์รูปแบบใหม่ของไทย

นาฏศิลป์ต่างภาษา	การพัฒนาไปสู่นาฏศิลป์รูปแบบใหม่ของไทย
นาฏศิลป์และเพลงต่างภาษา	พัฒนาละครนอกเป็นละครพันทาง
โอเปร่าอย่างฝรั่ง	พัฒนาละครในเป็นละครดึกดำบรรพ์
บัลเลต์	ประยุกต์เป็นละครรูปแบบใหม่ คือ “ละครร้อง”
สวดแขก	ประยุกต์และพัฒนาเป็นการแสดงพื้นบ้าน เรียกว่า “ยี่เก/ลิเก”
ละครตะวันตก	เลียนแบบวิธีการแสดงและปรับเป็น ละครพูด/ละครพูดสลับลำ

3.นาฏศิลป์เข้าสู่ระบบการศึกษา เริ่มตั้งแต่นาฏศิลป์ไทยเข้าสู่ระบบการศึกษาไทย มีการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยทั้งในส่วนองภาครัฐ และภาคเอกชน มีการพัฒนาวิธีการนำเสนอใหม่เกิดขึ้น ได้แก่ การสร้างวิธีการระบำรูปแบบใหม่ เช่น ระบำที่นำเสนอด้วยการรำที่ละคนและการรำพร้อมกันในระบำชุดเดียวกัน การศึกษาข้อมูลมาประกอบสร้างระบำชุดใหม่ การนำเสนอละครแบบใหม่ที่ใช้วิธีการแสดงหลายแบบในครั้งเดียวกัน เช่น ละครหลวงวิจิตรวาทการและละครครูเสรี หวังในธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการใช้เทคโนโลยีตามสมัยมาปรุงแต่งนาฏศิลป์ไทยให้ดูแปลกใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการประกวด การบันเทิงและส่งเสริมภาคธุรกิจอย่างแพร่หลาย

4.นาฏศิลป์ไทยยุคชีวิตวิถีใหม่เริ่มตั้งแต่การให้นโยบายของรัฐที่ให้ทุนทางวัฒนธรรมส่งเสริมภาคธุรกิจ สร้างรายได้ให้กับประชาชนด้วยการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ที่ต้องคำนึงถึงบริบทและความต้องการของสังคมจริงๆ สามารถขายงานได้ด้วยตัวเอง หรือนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง การจัดการงานนาฏศิลป์ไทยในยุคนี้ควรแบ่งเป็น 2 ทางที่ชัดเจน คือทางที่ 1 ต้องอนุรักษ์งานนาฏศิลป์เดิมที่นับเป็นมรดกของชาติไม่ให้แปรรูปเป็นอย่างอื่น ยังคงต้องรักษาจารีตของการแสดงต่างๆ ไว้อย่างเคร่งครัดเพื่อให้คงอยู่เป็นสมบัติของชาติที่แสดงความเป็นไทยไว้ให้ยั่งยืน อีกทางหนึ่งเป็นการสร้างสรรค์งานที่แสดงถึงลักษณะงานนาฏศิลป์ในยุคชีวิตวิถีใหม่ที่แท้จริง คือ เป็นงานใหม่ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการขายเป็นสำคัญ หรือต้องเป็นงานที่ส่งเสริมให้สินค้าหรือกิจกรรมทุกภาคส่วนสามารถสร้างรายได้เพื่อเป็นทางหนึ่งที่จะทำให้เศรษฐกิจไทยก้าวรุดหน้าให้เกิดความมั่นคงเป็นรายได้ของประเทศอย่างยั่งยืน

อันดับต่อไปคือ แนวทางการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยยุคชีวิตวิถีใหม่ พระยาอนุมานราชธน ปราชญ์แผ่นดินไทยคนหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “วัฒนธรรมจะเปลี่ยนไปตามความเจริญ อยู่ที่คนในสังคมมีปัญญาความสามารถค้นพบสิ่งที่มีอยู่แล้วแต่ยังเร้นอยู่ และประดิษฐ์เสริมสิ่งใหม่บนรากฐานสิ่งเก่าเพื่อรักษาคุณภาพ เสถียรภาพ และบุคลิกของสังคมตนเองไว้ การเปลี่ยนแปลงไปข้างหน้าเท่านั้นที่จะทำให้วัฒนธรรมมีเสถียรภาพ เรียกว่า วัฒนธรรมมีพลวัตร และในการเคลื่อนที่ไปนั้น หากไม่สลัดของเก่าที่ไม่สอดคล้องแล้วทิ้งไปเสียบ้าง พร้อมกับต่อเติมเสริมแต่งสิ่งใหม่เข้าไป ก็จะทำให้วัฒนธรรมเกิดการล้าและเสื่อมไป จนในที่สุดก็จะมีการตัดทิ้งวัฒนธรรมของตนเสียแล้วเลือกรับวัฒนธรรมอื่นเข้ามาแทนที่ เป็นการส่งผลให้สังคมนั้นๆ ต้องสูญเสียบุคลิกลักษณะหรืออัตลักษณ์ของตนในที่สุด”(พระยาอนุมานราชธน. 2515: 17) นับเป็นคำอธิบายที่เป็นหลักการของการทำงานสร้างสรรค์เพื่อให้งานศิลป์ไม่ล้าหลังและให้สามารถคงอยู่ได้ตลอดไป ดังนั้นการพัฒนาวัฒนธรรมในเชิงความคิดเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ควรตั้งอยู่ในปัจจัยที่สำคัญ 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 วิธีที่เราคิด (Thinking)

ส่วนที่ 2 กำหนดสิ่งที่เรารู้ (Knowing)

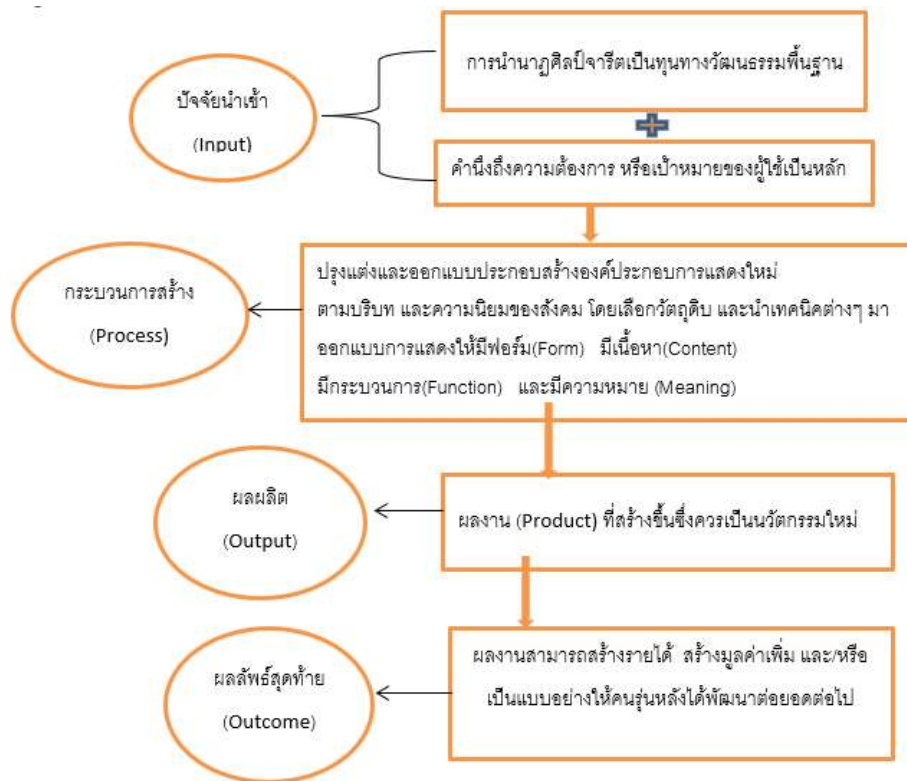
ส่วนที่ 3 สิ่งที่เราเรารู้กำหนดความเป็นตัวเรา (Being)

ส่วนที่ 4 ความเป็นตัวเรากำหนดวิถีชีวิต (Living)

ส่วนที่ 5 วิถีชีวิตกำหนดสิ่งที่เราแสดงออก (Manifesting)

จากปัจจัยสำคัญทั้ง 5 ส่วนข้างต้นนำมาเป็นหลักคิดในการสร้างแนวทางการสร้างสรรค์งานในยุคชีวิตวิถีใหม่นี้ให้คงความเป็นไทยที่เข้ากับบริบทและความนิยมของชนในชาติ ซึ่งควรประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 4 ประการคือ การเลือกรูปแบบหรือฟอร์ม(Form) การกำหนดเนื้อหาของการแสดง (Content) กระบวนการสร้าง (Function) และผลงานที่มีความหมาย(Meaning)

ปัจจุบันนี้ นโยบายการสร้างชาติด้วย“เศรษฐกิจสร้างสรรค์” (Creative Economy) ทำให้นาฏศิลป์ไทยต้องพัฒนาการสร้างสรรค์ให้เข้าสมัยและเข้าถึงใจชนทุกชั้นและเป็นสากล เพราะนาฏศิลป์ที่นับเป็นหนึ่งในจำนวนวัฒนธรรมที่มีอยู่หลากหลายนั้นมีส่วนช่วยชาติ สร้างรายได้ให้กับประเทศชาติมหาศาล ดังนั้นแนวทางการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยควรมีกระบวนการสร้างที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนและเป็นขั้นตอน อาจเขียนเป็นแผนภูมิประกอบได้ดังนี้

ภาพกระบวนการสร้างงานนาฏศิลป์
ที่มุ่งหวังผลลัพธ์สุดท้ายเพื่อสร้างรายได้และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ

ภาพที่ 1 ภาพกระบวนการสร้างงานนาฏศิลป์
ที่มา : ผู้วิจัย

จากภาพชี้ให้เห็นว่าตัวงานนาฏศิลป์ไทยจัดเป็นทุนวัฒนธรรมอย่างหนึ่งสามารถทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นได้ เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นต้นน้ำของห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยสามารถนำทุนวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ไทย เช่น เรื่องราว (Story) เนื้อหา (Content) และการแสดง (Performances) ของนาฏศิลป์ไทยที่มีอยู่หลากหลาย มาออกแบบประกอบสร้างให้เกิดความโดดเด่นให้กับงานของตน หรือใช้ทุนทางวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ไทยสร้างความแตกต่างหรือจุดขายให้กับสินค้า เกิดเป็นผลผลิตหรือเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่เป็นนวัตกรรม และทำให้เกิดผลลัพธ์สุดท้ายเป็นประโยชน์ ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ให้กับสินค้าและบริการ แต่อย่างไรก็ตามผู้สร้างสรรค์ควรแยกส่วนให้เป็นอิสระไม่ยึดติดกับจารีตเดิมจนกลายเป็นกรอบที่ไม่อาจก้าวผ่านไปได้ ดังนั้นการคิดสร้างสรรค์นอกกรอบจึงเป็นการคิดใหม่ทำใหม่จากทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมโดยตัดบางอย่างเพิ่มบางส่วนที่เหมาะสมแก่สังคมขณะนั้นเข้าไปเพื่อให้งานสร้างสรรค์สามารถก้าวข้ามพ้นจากการคิดเดิมก้าวสู่วิถีใหม่ของสังคมที่มีความทันสมัยเข้าถึงคนทุกกลุ่มในสังคม ซึ่งนอกจากจะทำให้นาฏศิลป์ไทยดำรงอยู่เป็นวัฒนธรรมไทยอย่างหนึ่งที่ยั่งยืนแล้ว ยังสามารถสร้างรายได้เพิ่มมูลค่าและเป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนของสังคมอีกด้วย

บทสรุป

คำว่า “สังคมเปลี่ยน ศิลปะต้องเปลี่ยนตาม” เป็นการแสดงให้เห็นว่างานศิลปะมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับคนในสังคม หากงานศิลปะหยุดนิ่งขณะที่สังคมก้าวรุดหน้าไปทุกวัน คนในสังคมจะหันไปชื่นชอบศิลปะนิยมที่สื่อได้นำเข้ามาเสนอในรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงและแปลกใหม่อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นหากศิลปะไม่สามารถแข่งขันกับพลวัตทางสังคมได้ฉันใด นาฏศิลป์ไทยก็เช่นเดียวกันถ้าไม่คิดสร้างสิ่งใหม่หรือนวัตกรรมใหม่งานนาฏศิลป์ไทยจะครองใจได้เฉพาะคนรุ่นเก่าที่มีอยู่น้อยลงทุกที แต่คนรุ่นใหม่จะสนใจน้อยลง ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนางานนาฏศิลป์ไทยโดยสร้างสรรค์งานชิ้นใหม่อย่างตั้งใจ ต้องคิดใหม่ว่าการสร้างงานนาฏศิลป์ในยุคชีวิตวิถีใหม่นี้ ไม่ใช่เป็นการไม่เคารพครูแต่เป็นการเชิดชูงานเก่าให้ใหม่ขึ้นอย่างงดงาม มีความหมาย และเป็นที่ต้องการของคนในสังคม ซึ่งมีใช้การทำให้คนกลุ่มน้อย

ดู หรือใช้แต่เฉพาะงานพิธีเท่านั้น งานนาฏศิลป์ควรถูกนำมาใช้เพื่อความบันเทิงในทุกระดับชั้นของสังคม และสามารถนำไปต่อยอดทางธุรกิจ มีรูปแบบที่ต่างกันตามรสนิยมของผู้ชม การทำให้นาฏศิลป์คงอยู่ได้ก็ต้องทำให้งานมีความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคมขณะนั้นๆ ดังนั้นเมื่อต้องการใช้นาฏศิลป์เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมรายได้ในภาคธุรกิจก็ต้องทำให้นาฏศิลป์เข้าถึงผู้ชมทุกระดับ และมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจ ดังนั้นการเกิดนาฏศิลป์ยุคนี้อาจมีลักษณะที่แปลกแตกต่างจากเดิมโดยสิ้นเชิง ซึ่งงานที่ผลิตออกมานั้นไม่มีผู้ใดตอบได้ว่าสิ่งที่คิดนั้นสามารถตอบโจทย์ได้ทุกครั้งไป ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งที่คิดใหม่ถูกกับจริตผู้ชมมากน้อยเพียงใดในขณะนั้นด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระยา. (2546). **ละครพ็อนรำ**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2516). **ศิลปะละครรำ หรือ คู่มือนาฏศิลป์ไทย**. กรุงเทพฯ: พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า เณริณพลทิพย์มพรโปรดให้พิมพ์ในงานฉลองพระชนมายุ 5 รอบ วันที่ 29 เมษายน 2516.
- ภัทรวดี ภูษาภิรมย์. (2549). **วัฒนธรรมบันเทิงในชาติไทย**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ภาณุรักษ์ บุญส่ง. (2560). **การดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทยในยุคประเทศไทย 4.0.วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม**. 5(1), 107-116.
- สุภาวดี โพธิเวชกุล. (2549). **รูปแบบการรำเบิกโรงละครรายุคกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 9**. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2559). **วิธีการร่ำออกภาษาตามแนวละครเจ้าพะย่ายมหินทรศักดิ์ธำรง(เพ็ง เพ็ญกุล)**. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์, รองศาสตราจารย์ ดร. (2543). **วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2525-2477**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุนานราชธน, พระยา. (2515). **วัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.